

Stručný obsah

Úvod	15
1 Tři roviny prevence	21
2 Vývoj tvoří rámec úvah o člověku	75
3 Oblasti praxe, na které nemáme dostatečnou citlivost	119
4 Jak člověka poznáváme	183
5 Člověk čelí nemoci a pomíjivosti života	207
6 Člověk má nemocnou duši anebo mozek	275
7 Jak člověku pomáháme	331
Závěr	391
Literatura	393
Rejstřík	

Obsah

Úvod	15
Vývoj oboru aneb Všechno už tu bylo	16
Ženy upozorňují na rozdíly a vyrovnávají příležitosti	18
Systém v systémech aneb Jedinec ve společenství	18
Uplatnění klinického psychologa	20
Klíčová slova	20
1 Tři roviny prevence	21
Klíčová slova a data	22
1.1 Primární prevence a podpora zdraví	22
Klíčová slova	24
Otázky	24
1.2 Sekundární prevence	24
Klíčová slova	25
Otázka	25
1.3 Terciární prevence	26
Klíčová slova	28
Otázky	28
1.4 Postupy na úrovni primární prevence	28
1.4.1 Obohacování potravin a potravinové doplňky	29
1.4.2 Očkování	31
1.4.3 Zdravý životní styl a Framinghamská studie	33
1.4.4 Podpora zdraví na pracovišti	34
1.4.5 Modely vysvětlující chování vztažené ke zdraví	36
1.4.6 Podpora zdraví a její slabiny	38
1.4.7 Stát a občan při primárně preventivních postupech	41
1.4.8 Úkoly psychologů v primární prevenci	42
Klíčová slova a data	43
Otázky	44

1.5	Postupy na úrovni sekundární prevence	44
1.5.1	Včasná diagnóza	44
1.5.2	Účinná léčba	46
1.5.3	Úkoly psychologa v sekundární prevenci	48
	Klíčová slova	49
	Otázka	49
1.6	Postupy na úrovni terciární prevence	49
1.6.1	Rehabilitace, resocializace, reedukace a příbuzné pojmy	51
1.6.2	Od léčby k začlenění	53
1.6.3	Služby v oblasti terciární prevence	54
1.6.4	Duševní hygiena	56
1.6.5	Úkoly psychologa v terciární prevenci	58
	Klíčová slova	58
	Otázka	59
1.7	Kdo, kde a jak se angažuje v prevenci	59
1.7.1	Člověk pečuje o sebe: samovyšetření, samoléčení, sebeobsluha	61
1.7.2	Člověk pečuje o druhého: pečovatelé	63
1.7.3	Člověk podporuje sebe a druhé: svépomoc lidí se stejným osudem	65
1.7.4	Člověk pracuje pro druhé: dobrovolníci	67
1.7.5	Některé postupy a technologie v prevenci	70
1.7.6	Primární, sekundární a terciární péče	72
	Klíčová slova	73
	Otázky	73
2	Vývoj tvoří rámec úvah o člověku	75
2.1	Rozvoj jedince: vývojová psychologie	77
	Základní texty	79
2.1.1	Dětská klinická psychologie	79
	Základní texty	79
	Rozhovor s Danou Krejčířovou	79
2.1.2	Stáří a stárnutí	86
2.1.3	Odlišný vývoj a postižení	92
	Klíčová slova a data	94
	Otázky	94
2.2	Vývojový základ druhu: evoluční psychologie	95
	Evoluční klinická psychologie (Jaroslav Madlafousek)	95
2.2.1	Darwinova teorie přírodního výběru	95
2.2.2	Darwinova teorie sexuálního výběru (1871)	97
2.2.3	Rozvoj evoluční biologie chování	98
2.2.4	Evoluce Homo sapiens sapiens	103
2.2.5	Evoluční psychologie	104

2.2.7 Význam a výhled evoluční psychologie	115
2.2.8 Literatura	115
Klíčová slova a data	116
Otázky	117
3 Oblasti praxe, na které nemáme dostatečnou citlivost	119
3.1 Bolest	122
3.1.1 Dělení bolesti	123
3.1.2 Bolest akutní a maligní	124
3.1.3 Bolest chronická a psychologové	127
3.1.4 Diagnostika a léčba bolesti psychologickými prostředky	130
3.1.5 Bolest a spánek	133
Klíčová slova	134
Otázka	134
3.2 Únava	134
3.2.1 Chronický únavový syndrom	135
3.2.2 Syndrom vyhoření	138
Klíčová slova	142
Otázky	142
3.3 Deprese	142
3.3.1 Příčiny deprese	143
3.3.2 Tělesné projevy deprese	144
3.3.3 Deprese u tělesných onemocnění a dalších stavů	145
3.3.4 Doporučené postupy	149
Klíčová slova	152
Otázky	153
3.4 Smrt a truchlení	153
3.4.1 Smrt	153
3.4.2 Truchlení	156
3.4.3 Pohřeb a další rituály	162
Základní texty	164
Klíčová slova	164
Otázky	164
3.5 Eutanazie	164
3.5.1 Role státu	165
3.5.2 Eutanazie a sebevražda za asistence lékaře	166
3.5.3 Autonomie a možnosti lékaře	166
3.5.4 Autonomie a možnosti pacienta	168
3.5.5 Marná léčba	169
3.5.6 Neopustit pacienta	170
Klíčová slova	170
Otázky	170
3.6 Sebevražda	170

3.6.1 Vymezení sebevraždy	171
3.6.2 Sebevražedné jednání	172
3.6.3 Sociokulturní postoje k sebevraždě	173
3.6.4 Teorie sebevraždy	175
3.6.5 Pravdy a nepravdy ve vztahu k sebevraždám	177
3.6.6 Sebevražda z pohledu pomáhajících profesí	179
Klíčová slova	181
Otázky	181
4 Jak člověka poznáváme	183
4.1 Psychologická diagnostika	184
Základní texty	184
4.1.1 Úvod do psychologické diagnostiky v klinické praxi (Svatopluk Morávek)	184
Klíčová slova	187
Otázka	187
4.2 Výuka, vzdělávání, věda a výzkum	187
4.2.1 Výuka lékařství (rozhovor s Cyrilem Höschlem)	189
4.2.2 Výuka psychologie (rozhovor s Vladimírem Řehanem)	195
4.2.3 Situace absolventa psychologie ve zdravotnictví (Daniela Kolářová)	202
Klíčová slova	205
Otázky	205
5 Člověk čelí nemoci a pomíjivosti života	207
5.1 Psychosomatika – vývoj přístupu od celistvosti ke spolupráci	208
5.1.1 Historie psychosomatického myšlení	210
5.1.2 Past psychosomatického myšlení	214
5.1.3 Česká zdravotnická současnost	216
5.1.4 Když ne celistvost, alespoň propojenost	217
5.1.5 Somatizace a psychologové	220
5.1.6 Týmová spolupráce a role psychologa	225
Základní texty	227
Klíčová slova a data	227
Otázka	227
5.2 Psychologie zdraví	227
5.2.1 Behaviorální medicína	228
5.2.2 Vymezení psychologie zdraví	228
5.2.3 Témata psychologie zdraví	229
5.2.4 Kritika psychologie zdraví	230
Základní text	231
Klíčová slova a data	231
Otázka	231
5.3 Nemoc	231

5.3.1 Nemoc z různých pohledů	231
5.3.2 Vznik příznaku a dvojí diagnóza	234
5.3.3 Významy, kterých nabývá nemoc na úrovni intrapsychické	235
5.3.4 Významy, kterých nabývá nemoc na úrovni interpersonální, skupinové a společenské	237
5.3.5 Časové rozměry nemoci a vyhledávání lékařské péče	238
5.3.6 Lékař(ské prostředí) jako spolutvůrce nemoci	241
5.3.7 Placebo	244
Základní texty	246
Klíčová slova a data	246
Otázky	247
5.4 Stonání	247
5.4.1 Pacient a rodina ve zdravotnickém systému	248
5.4.2 Komunikace ve zdravotnictví	250
Základní texty	257
5.4.3 Kompliance, adherence: spolupráce	257
5.4.4 Stonání v nemocnici i doma	260
5.4.5 Chronicky nemocní	265
5.4.6 Paliativní medicína	267
Klíčová slova	267
Otázka	267
Základní text	267
5.5 Umírání	268
5.5.1 Vyrovnávání se s vědomím blížící se smrti	268
5.5.2 Představy o dobrém umírání a péče o umírající	270
5.5.3 Hospicové hnutí	271
Klíčová slova a data	273
Otázky	273
6 Člověk má nemocnou duši anebo mozek	275
6.1 Člověk má nemocnou duši: psychopatologie	276
Základní texty	277
6.1.1 Anti (v lůně) psychiatrie	278
6.1.2 Psychospirituální krize	280
6.1.3 Nepozna(tel)né příčiny a účinná léčba	282
Klíčová slova a data	288
Otázky	289
6.2 Člověk má nemocný mozek: neuropsychologie	289
Rozhovor s Markem Preissem	291
Klinická neuropsychologie (Marek Preiss)	295
6.2.1 Definice neuropsychologie	295
6.2.2 Z historie neuropsychologie	296

6.2.3	Základní neuropsychologická terminologie	301
6.2.4	Chování	301
6.2.5	Neuropsychologické vyšetření	302
6.2.6	Pacienti	309
6.2.7	Screeningové a podrobné vyšetření	310
6.2.8	Psychické funkce a mozek	312
6.2.9	Neuropsychologický nálezn	313
6.2.10	Neuropsychologie v klinické praxi	315
6.2.11	Neuropsychologické testy v ČR	317
6.2.12	Osobnost a psychosociální následky poškození mozku	321
6.2.13	Neuropsychologická rehabilitace	322
6.2.14	Začínající neuropsycholog	323
6.2.15	Slovníček	324
6.2.16	Literatura	327
	Základní texty	329
	Otázky	329
7	Jak člověku pomáháme	331
7.1	Moc a pomoc	331
7.1.1	Zplnomocnění – posílení	332
7.1.2	Syndrom pomáhajícího a výbava pomáhajícího	333
	Klíčová slova	334
	Otázky	334
7.2	Osvěta, nácviky a výcviky	334
	Klíčová slova	336
	Otázky	336
7.3	Terénní, doprovodná a kontaktní práce	336
7.3.1	Pracovník jde za klientem	336
7.3.2	Pracovník jde s klientem	338
	Klíčová slova	338
	Otázky	338
7.4	Krizová pomoc	339
7.4.1	Krizová intervence	339
7.4.2	Psychologický debriefing – metoda porozumění zážitkům ve vztahu k traumatizující události	341
	Základní texty	342
	Klíčová slova	342
	Otázky	343
7.5	Poradenství (a supervize)	343
	Klíčová slova	345
	Otázka	345
7.6	Hypnotické, relaxační a imaginační postupy	345
	Základní texty	346

Klíčová slova	346
Otázka	346
7.7 Psychoterapie	347
7.7.1 Podpůrná psychoterapie a doprovázení	350
7.7.2 Cílená psychoterapie	351
7.7.3 Účinnost a omezení cílené psychoterapie	352
7.7.4 Výzkumy v psychoterapii	354
Základní text	355
Klíčová slova	355
Otázky	355
7.8 Psychofarmakoterapie (Oldřich Vinař)	356
Rozhovor s Oldřichem Vinařem	356
7.8.1 Historie moderní psychofarmakoterapie	363
7.8.2 Situace dnes	364
7.8.3 Definice a klasifikace psychofarmak	366
7.8.4 Co by psycholog měl vědět o psychofarmakologii	379
7.8.5 Názvy léků	380
7.8.6 Slovníček vybraných odborných pojmů	384
7.8.7 Literatura	386
Otázka	387
7.9 Ukončení služby	387
7.9.1 Reverz	387
7.9.2 Ohraničení a změna smlouvy	388
7.9.3 Návazná péče	389
Klíčová slova a data	389
Otázky	390
Závěr	391
Literatura	393
Rejstřík	